Bij het overlijden van prof. dr. G.P. van de Ven (1941-2017)

Guus J. Borger

Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis 26 (2017) 2, 67-68

Op 28 oktober is Gerard van de Ven ons ontvallen. Dankzij een verdienstelijke pen is het hem in zijn arbeidzame leven gelukt om het onderzoek van en de aandacht voor de Nederlandse waterstaatsgeschiedenis op een hoger plan te brengen. Afgezien van zijn bijdrage aan de beoefening van de wetenschap zullen wij hem blijven herinneren als een charmant, voorkomend en vriendelijk mens.

Gerardus Petrus van de Ven werd op 28 oktober 1941 in Breda geboren en heeft daar de Rijks HBS doorlopen. Na in 1960 het diploma HBS-B te hebben behaald, is hij aan de toenmalige Katholieke Universiteit te Nijmegen sociale geografie gaan studeren. In 1969 wist hij die studie af te ronden met geschiedenis als verzwaard bijvak. Daarna heeft Gerard in de jaren 1973-1975 aan de Universiteit van Amsterdam een opleiding tot wetenschappelijk bibliothecaris gevolgd.

Na een aantal jaren als leraar aardrijkskunde en geschiedenis les te hebben gegeven aan het Dominicuscollege in Nijmegen, werd hij benoemd tot wetenschappelijk medewerker en bibliothecaris aan het Geografisch en Planologisch Instituut van de Katholieke Universiteit te Nijmegen. In die jaren heeft hij gewerkt aan een proefschrift over de plannen tot herverdeling van het water van de Boven-Rijn over de Waal, de Neder-Rijn en de Geldersche IJssel. Op 9 september 1976 mocht zijn promotor prof. dr. J.J. Poelhekke hem voor dat voortreffelijke werkstuk in Nijmegen de doctorstitel verlenen.

Omvangrijk archiefonderzoek en een minutieuze bestudering van een groot aantal oude kaarten ligt ten grondslag aan deze dissertatie. Vanwege tegengestelde belangen en de soevereine pretenties van de betrokken gewesten heeft het lang geduurd voordat er overeenstemming kon worden bereikt over de te realiseren werken. Toen de gewestelijke besturen het daarover eens geworden waren, werd het bereiken van het beoogde resultaat nog verder vertraagd door politieke manoeuvres en technische moeilijkheden. De verschillende fasen in dit langdurige proces zijn niet alleen omstandig beschreven, maar tevens nauwkeurig gedocumenteerd in een veelheid van detailkaarten.

Het bestuurlijke onvermogen dat eigen was aan de staatkundige structuur van de Republiek heeft de bij de uitvoering van deze werken betrokken ingenieurs ervan overtuigd dat de waterstaatkundige problemen rond de grote rivieren alleen op nationaal niveau konden worden aangepakt en opgelost. Die overtuiging lag ten grondslag aan de oprichting van een nationale waterstaatsdienst in 1798. Met recht heeft Gerard zijn studie naar

de geschiedenis van de werken tot herverdeling van het water van de Boven-Rijn dan ook getiteld *Aan de wieg van Rijkswaterstaat*.

Gerard van de Ven heeft ons een omvangrijk oeuvre nagelaten. Daaruit moet in ieder geval worden vermeld het overzichtswerk dat gewijd is aan de waterstaatsgeschiedenis van Nederland. Onder de titel *Leefbaar Laagland* verscheen de eerste druk daarvan in 1993. Met een brede blik wordt daarin geschetst welke problemen verbonden waren aan de gewenste regulering van de waterstaat en de waterhuishouding en welke oplossingen men daarvoor, vaak tastenderwijs gevonden heeft. Dit overzichtswerk heeft de beoefening van de waterstaatsgeschiedenis sterk gestimuleerd, zoals alleen al blijkt uit de bijgewerkte herdrukken die dit boek mocht beleven.

Een duidelijke bekroning van zijn wetenschappelijke arbeid was de benoeming in 1998 tot bijzonder hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam met als leeropdracht de waterstaatsgeschiedenis van 1500 tot heden, in het bijzonder van het Ancien Régime. Tot 2006 heeft hij die functie vervuld. Gelukkig heeft Gerard zich in zijn publicaties niet beperkt tot de periode van het Ancien Régime. We zijn hem dankbaar voor zijn bijdragen aan de beoefening van de waterstaatsgeschiedenis.